

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

Opuscula Spiritalia - I. Horologium Asceticum. II. Principia Vitae Christianae. III. Manuductio ad Coelum. IV. Via Compendii ad Deum. V. De Sacrificio Missae. VI. De Discretione Spirituum ... Operum Eminentiss. Cardinalis, Tom. I

Bona, Giovanni

Parisiis, 1677

Cap. III. Ad quid se extendat Discretio spirituum. Varii hominum motus & affectiones. Vox spiritus quid significet. Quid & quotuplex sit spiritus. Omnes spiritus ad tres revocari, quorum unus intra ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9969

CAPUT III.

Ad quid se extendat Discretio spirituum. Varii hominum motus & affectiones. Vox spiritus quid significet. Quid est quotuplex sit spiritus. Omnes spiritus ad tres revocari, quorum unus intra nos, duo extra sunt.

I. CUM duplex facultas in homine reperiatur, una viribus ad agnoscendum, altera ad appetendum instructa; utramque autem varii spiritus moveant, & excitant, quidquid ad eas pertinet accuratè debet examinari, ne sub specie veri aut boni quidpiam ad malum aut ad errorem inducens diabolicâ fraude irrepat, & humanis actionibus permisceatur. Spectat igitur ad discretionem quælibet mentis excitatio, sive impulsus ad aliquid credendum vel agendum inducens, quod ita verum & bonum appareat, ut tamen veritas & bonitas non sit manifesta; vel periculum saltem immineat, ne ad falsum & malum viam sternat. Sub his comprehenduntur privatae revelationes, visiones, & apparitiones; internæ item motiones & inspirationes ad aliquid extraordinarium vel superstitionis incitantes: vel ad aliquid aggrediendum supra vires sub fiducia specialis auxilii seu miraculi, sive etiam ad boni status semel suscepiti mutationem sub praetextu majoris perfectionis impellentes; & aliæ ejusdem generis, quæ probis viris Deo in veritate servientibus contingentes, eos anxios ac sollicitos reddere solent.

II. Facultas quæ cognitioni deservit duas habet potentias, phantasiam & intellectum, quibus potest aut cœlestia lumina Deus immittere, aut diabolus errores infondere, sive id immediate fiat, sive hominum ministerio. Quare solerter disquirendum est primò, qui & quales sint homines, cum quibus loquimur & conversamur. *Discretio spirituum*, ait Chrysostomus (*a*) significat cognitio

a Chrysost. hom. 29. in 1. ad Cor.

tionem, quis nam spiritualis fit, quis non: quis propheta, quis deceptor. De qua re Christus etiam nos monuit dicens *b*, *Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos.* Secundo cavendum est, ne omni vento doctrinæ circumferamur, neque sinamus nos abduci doctrinæ variis & peregrinis, sicut monet Apostolus (*c*), sed constantes in vera fide, Novatorum impulsus, & falsa dogmata despiciamus. At vero in appetitu, qui duplex est, concupisibilis & irascibilis, magna est series affectionum, quæ ex cupiditate & ira tanquam ex duobus fontibus promanantes in plures rivos deducuntur. Plato, *d*, considerat hominem, quasi monstrum & sphingem ex diversorum animalium partibus conflatam, cupiditatem verò latissimam esse ait, multarumque bestiarum capita, innumeratas scilicet affectiones continentem. Alibi etiam docet huiusmodi affectiones plures esse sine nomine, itemque plures quæ nominantur. Scholastici vero cum Aristotele & S. Thoma [*f*] undecim enumerant, sub quibus reliquæ, si quæ sunt, comprehenduntur. Cum enim species boni aut veri aut apparentis sese offert, statim oritur in parte concupisibili amor, qui si augetur, dicitur zelus. Sequitur desiderium, quod cum est vehementis vocatur concupiscentia. Si bonum est præsens, nascitur delectatio; quæ si exteriùs exprimitur, hilaritas, exultatio, jubilus dici solet. At si objicitur imago mali, adversus illud insurgit odium. Si præsens adeat, tristitia existit; quæ si est nimia, vocatur tedium: si retardat ab opere, acedia: si est de malo alterius tanquam ad nos spéctante, misericordia: si est de bono alieno tanquam minente excellentiam nostram, invidia: si de malorum prosperitate, qua putantur indigni, nemesis. In parte vero irascibili ex apprehensione boni ardui absentis procedunt spes, & desperatio: ex opinione mali ardui absen-

b Matth. 7. 15. c Ephes. 4. 14. Hebr. 13. 9. d Lib. 9. de Rep. e In Thæt. f Auct. 2. Ethic. S. Thom. 1. 2. qu. 23.

vis, audacia & timor. Spes nimia in presumptionem, audacia in temeritatem degenerant. Si timor oritur ex novitate rei fit admiratio: si ex vehementi apprehensione imminentis adversitatis, fit perturbatio, quæ postea desinit in stuporem, angorem, & anxietatem. Si res quæ timetur superat vires, fit ignavia & segnities: si habet adjunctam inse turpitudinem, nascitur verecundia; si in aliorum opinione, erubescens. Si culpa metuitur ubi non est, scrupulus nancipatur. Cum vero malum arduum jam instat, ira erumpit, quæ si crescit, in furorem & rabiem transit. Hæc animi pathemata, hæc perturbationes, hi motus sunt, quos in nobis excitant vel Deus, vel satan, vel ipsa natura nostra. Pertinet autem ad Discretionem quibusdam notis indicare, à quoniam principio orientur.

III. Ad alia plura Discretionem extendit Richardus à S. Victore (g) Pertinet enim ad eam, inquit, quodlibet insidians malum & adhuc latens providè circumspicere, calide deprehendere, citius detegere, acerbius arguere. Ad officium ejus spectat diligenter attendere, frequenter discutere, quantum animus quo idie proficiat, vel quantum forte deficiat, quibus cogitationibus magis incursetur, quibus affectibus frequentius tangatur. Debet non solum virtus sua, sed & gratiarum munera, & virtutum merita nosse: & quæ sint bona naturæ, vel quæ dona gratiae subtiliter pensare. Promptum habere debet quibus tentationum machinis malignus eum spiritus impugnet, quantis spiritualium gratiarum consolationibus abundet; quam frequenter divinus eum ritus visitet; quomodo ab ipso, cum sit unus, non tamen uniformiter, eodemque modo semper tangitur, sed nunc spiritu sapientiae, nunc spiritu intellectus, nunc spiritu consilii, vel aliis quibuslibet ejus affectibus repletur. Et ut totum breviter concludam, debet totum interioris & exterioris hominis statum & habitum, in quantum possibile est, plenè cognoscere, nec solum qualis sit, verum etiam qualis esse debeat, subtiliter querere, diligenter investigare. Hæc Richardus. Unum addo, quo

g De prep. animæ et contempl. cap. 70.

V u ij

clarior evadat hujus rei explicatio, non solum inter bonum & malum, sed etiam inter bonum & melius discretionem adhibendam esse. Ita docet Albertus magnus (g) in paradiſo animæ, *Discretio vera est prudenter judicare quid sit bonum, quid melius, quid optimum.* Hæc omnia in toto suo ambitu Discretio spirituum complectitur, sed jam videndum est quid nomine spiritus intelligatur, quidve spiritus sit, & quotuplex.

IV. Nomen spiritus plura significare & Grammaticis notum est & Philosophis, quibus Theologi consentiunt, & sancti Patres. (h) Sumitur enim pro halitu, sive respiratione; (i) *Non habebat ultra spiritum: pro vita* (k) *Revixit spiritus ejus:* (l) *pro aere moto & impulso,* (m) *Adduxit spiritum super terram & imminuta sunt aquæ:* pro anima rationali, (n) *Spiritus redeat ad Deum qui fecit illum;* pro potentias animæ, (o) *Et exultavit spiritus: pro Angelis bonis & malis,* (p) *Qui facis Angelos tuos spiritus: pro Deo optimo maximo,* (q) *Spiritus est Deus: pro tertia persona sanctissimæ Trinitatis,* (r) *Accipite Spiritum sanctum: pro cognitione intellectiva supernaturali* (s) *Verba quæ loquutus sum vobis, spiritus & vita sunt: pro iracundia,* (t) *Requievit spiritus eorum, quo tumebant: pro dono Spiritus sancti,* (u) *Spiritus sapientiae & intellectus: pro intimo ac vehementi animi sensu* (x) *Infremuit spiritu: & Turbatus est spiritu.* Medici vero cum tria genera spirituum tradunt, vitalem, animalem, & naturalem, sumunt spiritum pro substantia quadam subtili, aereâ, dilucidâ, & tenuissimâ, qua defertur virtus à præcipuis membris ad reliqua, ut suas valent operationes exercere. Istæ verò acceptiones alienæ sunt à nostro instituto. Significat tandem spiritus inter-

g Albertus cap. 34. h Athanas. ad Serap. de Sp. sancto, Dydim. l. 3. de Sp. sat. &c. Epiph. har. 74. n. 9. Aug. 14. de Trinit. cap. 14. & 12. de Gen. ad lit. c. 7. Chrys. hom. 5. contra Anomaos. Bonav. 1. sent. dist. 10. q. 3. i 3. Reg. 10. s. k Gen. 43. 27. l Gen. 8. 1. m Eccl. 12. 7. n Luc. 1. 47. o psal. 103. p Ioan. 4. 14. q Ioan. 20. 23. r Ioan. 6. 64. s Jud. 8. 3. t Esa. 11. 2. u Joan. 11. 33. & 13. 22.

nam inspirationem, sive impulsu[m], instinctum, & motionem, qua quis seipsum sentit ad aliquid agendum vel non agendum incitari, ut cum dicit Scriptura, [y] *Nolite omni spiritui credere*: itemque, *Nescitis cuius spiritus sitis?* Et alibi, *Nos autem non spiritum hujus mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est*. Hoc sensu nomen spiritus in hoc tractatu accipitur, ab halitu respirationis ductâ analogâ; nam quia halitus ex corde procedit, & illius dispositionem ac motum indicat, inde translatus est spiritus ad quoslibet animi motus & impulsus, quo homo interiorius ad aliquem actum humanum incitatur, qui nihil aliud est, quam apprehensio sive judicium intellectus, & inclinatio voluntatis ad opus vel omissionem operis, sive à principio intrinseco, sive ab extrinseco moveatur.

V. Aliquando nomine spiritus non ipsos afflatus & inspirationes, sed earum auctores intelligimus, qua ratione spiritus bonus, spiritus nequam, spiritus hominis, qui est in homine sâpe in Scripturis nominantur. Sive autem spiritus ipsos afflatus & motus animi, sive principia eorum significet, sex illos esse auctor est Bernardus in eo sermone, qui de septem spiritibus titulum præfert, cum de sex inscribi debeat. Primus est divinus, de quo Psalmista ait, *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus.* [z] Secundus angelicus, quem Zacharias propheta commemorat, (a) dicens, *Angelus qui loquebatur in me*. Tertius diabolicus, *Immissiones scilicet per Angelos malos*; ut in Psalmo scriptum est. (b) Quartus est spiritus carnis, cuius meminit Apostolus, (c) cum Colossensibus scribens, quosdam spiritu carnis sua inflatos esse testatur. Quintus est spiritus hujus mundi; quem idem negat Apostolos (d) acceptisse, sed spiritum qui ex Deo est. Sextus est spiritus humanus, de quo ibidem legimus, *Quis enim hominum scit quae sunt hominis, nisi spiritus hominis qui est in ipso?* Ex his spiritibus tres semper mali & falsi sunt, diabolicus,

y. 1. Joan. 4. 10. Luc. 9. 55. 10. Cor. 2. 12. z. psal. 84. a. Zach. 12. b. psal. 77. c. Coloss. 2. 18. d. 1. Cor. 1. 12.

Vu iii

carnalis, & mundanus: duo semper boni & veraces, di-
vinus, & angelicus: (e) unus indifferens & medius,
nempe humatus, quia tam bono, quam malo indifferen-
ter adhaeret & servit. Rectè hugo in Miscellaneis (f)
Spiritus Dei & spiritus diaboli immobiles sunt, alter in bono,
alter in malo. Spiritus hominis nunc huc, nunc illuc fle-
tiur. Possunt igitur omnes spiritus ternario numero
comprehendi. & ad divinum, diabolicum, & humanum
contrahi, si angelicum divino, carnalem & mundanum
diabolico conjungamus. Angelus enim bonus ex semeti-
pso non loquitur. Carnis verò & mundi spiritus satelli-
tes sunt magni principis tenebrarum, & quæ ex parte
illius sunt suggerunt nobis.

VI. Horum spirituum unus intra nos est, ipsa nimi-
rum unicuique insita natura, quæ spiritus humanus dici-
tur: duo extra nos sunt, divinus, & diabolicus. Licet
enim motiones ab his excitatae, si considerentur ut actio-
nes vitales sunt, à principio intrinseco oriri dicantur, ab
his tamen distinguuntur, quas per se natura exicitat sine
ullo externo agente, à quo primum moveatur, & hoc
sensu principia extrinseca nuncupantur. Magni autem
momenti est clare dignoscere à quoniam principio omnis
motio procedat. Certum quippe est per unum & eun-
dem impulsum ad contrarios fines Deum & diabolum
tendere, unde magna ambiguitas est in omni motione
discernenda. Quod si principium cognoscamus à quo pro-
cedit, nulla amplius hæsitatio remanebit; Deus enim sem-
per ad bonum, semper diabolus ad malum impellit. Dein-
de si quis intelligat se à Deo moveri, multò alacrius
exiliat ad opus: & si diaboli vestigia in aliqua re depre-
hendat, multò citius ab ea recedet. Alia denique remedia
adhibenda sunt homini qui ad aliquod malum à propria
natura impellitur: alia illi, qui cum naturaliter ab aliquo
vitio abhorreat, ad id nonnunquam diabolicā suggestio-
ne incitatur.

o Ibidem v. 11. f Lib. 1. tit. 120.